

Jaan Elken.

Maria Sidljarevitš.

FORMAADIPIIRANGU EELISED: Eesti Maalikunstnike Liit on Haus Galeriis üles seadnud oma traditsioonilise ülevaatenäituse. **Triinu Soikmets** teeb ülevaatest ülevaate.

Maal peab mahtum

Sarnaselt eelmise aastaga on tänavugi teostele seatud üksainus piirang – igaüks neist peab mahtuma üht- või teistpidi mõötudesse 30 x 40 cm, teema ja tehnika osas on lubatud lasta fantaasial lennata.

“Neid tingimusi tuleks käsitleda kui platvormi, mis võimaldab avada eesti maalikunstis sisalduvat mitmekesisust ja reserve võimalikult terviklikult ja laial skaalal,” kommenteerib tänavust näitust organiseeriv **Kreg A-Kristring**. “Maalikunst on tundlik meedium, mis võimaldab õrnalt isiksuste nüanssidel välja paista,” lisab **Mart Vainre**. “Kuna kammitsus on pigem formaalne, siis peab iga autor siiski enda kriteeriumidesse n-ö ära mahtuma, mis võib olla nii vabastav kui ka valulik protsess.” Suure formaadi ja ekspressiivse käekirja poolest tuntud **Jaan Elken** omakorda leiab, et kuigi kunstnikel on tavaliselt mingid kindlad formaadid, milles ollakse harjunud end nähtavaks ja kuuldavaks tegema, on käesolevas projektis osalemine võimalus, mitte kohustus: “Iga osaleja saab selle situatsiooni enda jaoks lahti mõtestada, oma tavapärase maalimõtte proportsioonide nihutamine ja sattumine harjumatusse vahetadesse võib olla heaks väljakutseks.” Liidu juhatuse esimehe **Maria Sidljarevitši** jaoks ongi see olnud võimalus oma loominguline leidlikkus proovile panna. “Tundub, et olen veel sellises staadiumis, kus igasugused piirangud mõjuvad mulle inspireerivalt,” kommenteerib ka eelmise aasta näitusel edukalt esinenud värvikaid fantaasiamaailmu kujutav kunstnik.

Maali taksoformaad

Loominguline leidlikkus tuleb talle appi teistegi tööde puhul, mille teostamisel peab arvestama muu hulgas ruumi seatud tingimustega. “Ka tellimustööd katsun teha niimoodi, et endal oleks huvitav,” selgitab **Sidljarevitš**, kes lähtub formaati valides tavaliselt eelkõige siiski ideest – mõni näeb täiuslik välja väikses formaadis, mõnd aga pole alla 2-meetrise lõuendi peal üldse mõtet väljendada.

Hollandi 17. sajandi kunstnike nimetatakse väikesteks hollandlasteks puhtalt väikeformaadilise maalimise tõttu. Samas olen kohanud tühisusest kõmisevaid suuri formaate.

Kreg A-Kristring, Kaksikud, 2014.

Sirje Petersen, Langev vari, 2015.

Galerii seisukohast on väiksemas formaadis kunsti tihtilugu hõlpsam “turustada” – see sobib hästi kingitusteks ning mahub turistide reisikohveritesse – ning selle praktilised väärtused on kahtlemata suuremad, leiab ka Kreg A-Kristring.

“Vanemate kunstnike sõnapruugist on meelde jäänud, et maal peab olema taksoformaadis,” osutab ta transpordiaspektile ning avardab samas teemat laiemas kunstiajaloolises kontekstis. “Hollandi 17. sajandi maalikunsti tunatakse kui kuldajastut, perioodi kunstnikke nimetatakse väikesteks hollandlasteks puhtalt väikeformaadilise maalimise tõttu. Samas olen kohanud tühisusest kõmisevaid suuri formaate.” Omaenda loomingus on ta kasutanud nii alla

viiesentimeetrist miniatuurset formaati kui ka üle viiemeetrist lõuendit ja maalipõhist ruumi-installatsiooni.

Piiluavadega kastmaalid

Maalimeediumi väljumine klassikalisest kahe mõõtmelisest dimensioonist iseloomustab kunstimaailma juba mõnda aega, niisamuti näitust “30 x 40”. Eelmise aasta näitusel lahendas üks liidu liikmetest – **Maarit Murka** – ülesande, lisa-des tööle kolmanda mõõtme, samuti tegeles Kreg A-Kristingu maal assamblaži kaudu füüsilise ruumiga.

“Piiluavadega kastmaale leidub Euroopa muuseumides juba alates 16. sajandist,

a taksosse!

ruumiproblemaatikaga on maal seotud kogu oma eksistentsi jooksul alates barokiajastu kirikute taevassepürgivatest kujutistest kuni modernistliku kunstipraktikani,” osutab viimane, kuidas ajalooliselt on maalikunsti üheks suuremaks väljakutseks olnud just illusionistliku ruumi loomine tasapinnal. Ka Eestis kompavad maalikunstnikud meediumi piire juba pikemat aega – näiteks möödunud aastal toimunud **Merike Estna** näitusel “Mina kui maal” ning Kunstihoo-nes toimunud grupinäitusel “Can’t go on, must go on”, samuti **Laura Põllu** isikunäitustel, selgitab Vainre. “Võiks öelda, et rahvusvahelisel tasandil on maali piiride küsimus juba vaibunud, Eestis on siiski vaja samad mängud läbi mängida, kuna

see võimaldab nii kunstnikel kui ka publikul järgmiseks vaadata tulevikku või ka tänapäeva, kus meedium on tööriist teema avamiseks.” Elken ütleb, et nii mõnegi kunstniku jaoks on ruumiline ja installatiivne maal saanud peamiseks strateegiaks, samuti on uutest meediatest saadud kogemus rikastanud maalikunsti näiteks videomaalina. “Maalikunst on arenev meedium ja ka Eesti maalikunst on hästi vastanud 21. sajandi kunsti väljakutsetele,” leiab kunstnik, kes ise maalib praegu töid Tartu Kunstimuseumi juubeliga seotud näituseks. Nii tema kui ka Sidljarevitš plaanivad juba ka näitusi järgmiseks aastaks Draakoni galeriisse.

Galerii kui professionaalne vahendaja

Galeriisid peab Sidljarevitš siinjuures oluliseks kohaks, kust iga inimene saab vabalt läbi astuda, tutvuda erinevate kunstnike loominguga ja leida teos, mis vastab tema nõuetele ja maitsele. “Galerii on koht, kus võib näha kunstniku loomingu füüsilist konditsiooni, mida kodulehelt pole võimalik tajuda, eriti kui tegemist on struktuurafaktuursete maalidega,” lisab Elken, kelle arvates peaksid kunstnike esindamise enda kandma võtma just galeriid. Galerii on professionaalne vahendaja, kes täidab tühimiku kunstniku ja publiku ning kunstniku ja kolleksionääri vahel, nõustub ka Vainre. “Vahendamine toimub usalduse põhiseel, galerii peab tundma kolleksionäärile huvipakkuvaid teemasid ning tegema suure selektsiooni kunstiväljast tervikuna, mis on liiga mitmekesine, et erialaväliline inimene seal orienteeruda jaksaks.” Kaasaegse kunsti müügi mõttes pole leivateenimine kerge olnud, 1990-ndate galeriibuumist on välja tulnud üksikud ja tugevamad, iseloomustab Kreg A-Kristring arenguid galerii- ja kultuurimaastikul.

Publiku seisukohast loob aga näituseplattvorm resoneerimispunkti, kus sugulashinged, -ideed ja -kogemused kohtuvad kultuurilises eetris, leiab ta. “Keegi publikust ei lahku pettunult ja kogetud rikkus puhastab tõesti hinge argielu tolmust.” Eesti Maalikunstnike Liidu näitus jääb Haus Galeriiis publikule avatuks kuni 16. detsembrini. ✕

Linda Ubin
sünnib Võrumaal
valmistatud
õunaveinist ning
sisaldab lausa
30% õunamahla.
Suhkrut pole siia
juurde pandud.

TÄHELEPANU! TEGEMIST ON ALKOHOLIGA.
ALKOHOL VÕIB KAHJUSTADA TEIE TERVIST.